

Azərbaycan Respublikasının milli iqtisadiyyat perspektivi üzrə Strateji Yol Xəritəsi

Sabit Bağırov,

Sahibkarlığa və Bazar İqtisadiyyatının İnkişafına Yardım Fondu

Təqdimatın içindəkiləri

- Strateji Yol Xəritələrinə ehtiyac haradan yarandı?
- Son 12 ildə yürüdülmən iqtisadi siyasətin 4 dövrü;
- Azərbaycan Respublikasının milli iqtisadiyyat perspektivi üzrə Strateji Yol Xəritəsinin:
 - ✓ hədəfləri və prioritetləri;
 - ✓ indikatorları;
 - ✓ maliyyə mənbələri;
 - ✓ koordinasiya və rəhbərlik;
 - ✓ strateji uyğunlaşdırma və maliyyələşdirmə;
 - ✓ maraqlı tərəflərin səfərbər edilməsi

Soz 12 ildə yürüdümlən iqtisadi siyasətin 4 dövrü:

1. **Arxayınlıq dövrü** – 2-ci minilliyin birinci onilliyinin ortasından 2014-cü ilin sonuna qədər;
2. **Narahatçılığın artımı dövrü** – 2014-cü ilin sonundan 2015-ci ilin sentyabrına qədər;
3. **Biznesin ayrı-ayrı problemlərinin həllində fəallığın artımı dövrü** – 2015-ci ilin oktyabrından 2016-cı ilin fevralı daxil olmaqla;
4. **Sistemli islahatların güclənməsi dövrü** – 2016-cı ilin martından başlayaraq

2-ci minilliyin birinci onilliyinin ortasından 2014-cü ilin sonuna qədər dövrdəki müşahidə edilən arxayınlığın əsas səbəbləri:

İqtisadi səbəblər. Yüksək neft gəlirləri ilə təmin edilən:

- ÜDM-in yüksək artım templəri;
- Dövlət büdcəsinin artımı;
- Cari Əməliyyatlar Hesabında profisit;
- Dövlət sərmayə yatırımlarının (investisiyaların) artımı;
- Aşağı səviyyəli inflyasiya;
- Əhali gəlirlərinin artımı;
- Xarici borclanmanın aşağı səviyyəsi;
- Xarici valyuta ehtiyatlarının artımı;
- Əhali yığımının artımı

Siyasi səbəblər: opponetlik institutlarının (siyasi partiyalar, QHT-lər, media) zəifliyi

Arxayınlığın və iqtisadiyyatın şaxələnməsi
islahatlarında ləngliyin nəticəsi:

İqtisadiyyatın dünya neft bazarı
konyukturundan yüksək dərəcəli
asıllığı

Milli valyutanın ucuzlaşdırılması (devalvasiyası)

Məqsəd: büdcə gəlirlərinin təmin edilməsi

1-ci devalvasiya – 21 fevral 2015-ci il. Manatın məzənnəsi 0.78-dən 1.05 AZN/USD;

2-ay devalvasiya – 21 dekabr 2015-ci il. Manatın məzənnəsi 1.05-dən 1.55 AZN/USD

Qeyri-hökumət ekspert iqtisadi Şuranın yaradılması – 17.01.2016

2015-ci ilin oktyabrından 2016-cı ilin fevralını əhatə edən dövr: biznes mühitinin yaxşılaşdırılmasına yönələn vacib institusional islahatların başlanması

Bəzi mühüm qərarlar:

- 19.10.2015 – PF*: xüsusi icazələrin verilməsi sisteminin yaxşılaşdırılması;
- 20.10.2015 – Qanun: sahibkarlıq subyektlərinin yoxlamalarının 2 illik dayandırılması;
- 26.10.2015 – PF: yoxlamaların tənzimlənməsinə dair əlavə tədbirlərin həyata keçirilməsi;
- Dekabr, 2015 – PS**: Gömrükdə brokerlərin fəaliyyətlərinin dayandırılması;
- 18.01.2016 – PF: investisiyaların təşviqinə dair əlavə tədbirlər;
- 03.02.2016 – PF: Appelyasiya Şuralarının yaradılması;
- Digər qərarlar

* Prezidentin Fərmanı

** Prezidentin Sərəncamı

Ölkə Prezidentinin 10 yanvar 2016-cı il tarixli nitqindəki bəzi qeydlər

- 1) ... biz daha səmərəli işləməliyik və iqtisadi inkişaf templərini daxili resurslar hesabına, düşünülmüş siyasət, islahatlar, o cümlədən **struktur islahatları** nəticəsində təmin etməliyik.
- 2) Xüsusilə **qeyri-neft sektorunun** inkişafı böyük əhəmiyyət daşıyır.
- 3) ...xarici investisiyaları daha böyük həcmdə cəlb etməliyik. ...xüsusilə **qeyri-neft sektoruna**.
- 4) Dövlət qurumları isə - həm mərkəzi dövlət orqanları, həm yerlərdəki icra orqanları onlar (investorlar) üçün bütün şəraiti yaratmalıdırlar. Onların işinə **müdaxilə etməməlidirlər**, əksinə, onları təşviq etməlidirlər və **mütəmadi qaydada məlumat verməlidirlər ki, hər bir bölgə üzrə nə qədər investisiya qoyulmuşdur,...**
- 5) Biz ölkəmizin valyuta ehtiyatlarını qoruyuruq və qorumalıyıq.
- 6) Gömrük rəsmiləşdirilməsi və bütün idxal-ixrac əməliyyatları tam şəffaf aparılmalıdır. İnhisarçılığa qarşı daha da ciddi mübarizə aparılmalıdır.
- 7) Biz nağd pul dövriyyəsi sferasını azaltmalıyıq.

Sistemli islahatların gücləndirilməsi dövrü: mart 2016-dan başlayaraq

Hökumətin əsas fəallıq istiqamətləri:

- İqtisadiyyatın əsas sektorlarına dair islahat proqramlarının hazırlanması (Mart-Noyabr 2016);
- Fiskal problemlərin həllinə yönələn islahatların davamı;
- Biznes-mühitin yaxşılaşması istiqamətində islahatların davam etdirilməsi;
- Maliyyə sferasında sabitliyin təmin edilməsi islahatları;

Mart-Dekabr 2016: islahat proqramlarının hazırlanması

Hökumətin mühüm qərarları:

- 16.03.2016 – PS: iqtisadiyyatın əsas sektorlarına dair strateji yol xəritələrinin əsas istiqamətləri;
- 20.04.2016 – PF: İqtisadi İslahatların Təhlili və Kommunikasiya Mərkəzinin yaradılması;
- 06.12.2016 – PF: Strateji Yol Xəritələrinin təsdiqi (12 istiqamət üzrə);

Milli iqtisadiyyat perspektivi üzrə Strateji Yol Xəritəsi. 2020-ci ilədək strateji baxış

*Milli iqtisadiyyat üzrə 2020-ci ilədək strateji baxış
Azərbaycan iqtisadiyyatının əvvəlcə xarici şokların mənfi təsiri nəticəsində yaranmış vəziyyətdən çıxmaq üçün qısamüddətli dönmədə sabitləşdirilməsinə, ortamüddətli dönmədə şaxələnmə və yeni hərəkətverici qüvvələr hesabına inkişaf xəttinin bərpa edilməsinə, dövrün sonunda isə dünya iqtisadiyyatına daha çox inteqrasiya etməklə rəqabət qabiliyyətinin artırılmasına nail olmaqdır.*

Milli iqtisadiyyat perspektivi üzrə Strateji Yol Xəritəsi. 2025-ci ilədək uzunmüddətli baxış

2025-ci ilədək milli iqtisadiyyat üzrə uzunmüddətli baxış dayanıqlı inkişaf magistralına daxil olmuş Azərbaycan iqtisadiyyatının bütün tərəflərin faydalı əməkdaşlığı şəraitində daha çox dəyər yaratmaqla rəqabət qabiliyyətinin gücləndirilməsinə nail olmaqdır.

Milli iqtisadiyyat perspektivi üzrə Strateji Yol Xəritəsi. 2025-ci ildən sonrakı dövr üçün hədəf baxış

2025-ci ildən sonrakı dövr üçün hədəf baxış sosial rifah halının yaxşılaşdırılmasını və insan inkişafı indeksinin ən yüksək həddə çatdırılmasını təmin edən və yüksək texnoloji inkişafa və iqtisadiyyatın optimal strukturuna əsaslanan güclü rəqabətqabiliyyətli və inklüziv iqtisadiyyat qurmağı nəzərdə tutur.

Milli iqtisadiyyat perspektivi üzrə Strateji Yol Xəritəsi. Hədəf indikatorları.

Strateji Yol Xəritəsi 2025-ci ilə qədər ÜDM-də 3 faizdən çox orta illik real artım və əlavə olaraq da 450 mindən çox yeni iş yerinin yaradılmasını nəzərdə tutur.

...dörd xüsusi hədəfə nail olunacaqdır:

- 1) Qeyri-neft sektoruna yönəldilmiş birbaşa xarici investisiyaların qeyri-neft ÜDM-dəki payının hazırkı 2,627 faizlik göstəricidən 2025-ci ilə qədər 4 faizə çatdırılması;
- 2) Qeyri-neft sektoru üzrə ixracın 2015-ci ildəki adambaşına 170 ABŞ dollarından 2025-ci ildə ən azı 450 ABŞ dollarına qaldırılması;
- 3) Ticari mal və xidmətlər sektorunda, məsələn istehsal və ya turizm sektorlarında 2025-ci ilə qədər 150 min əlavə iş yerinin yaradılması;
- 4) Dövlət büdcəsinin ARDNF-in transfertlərindən asılılığının azaldılması (15%-ə).

Milli iqtisadiyyat perspektivi üzrə Strateji Yol Xəritəsi. Strateji hədəflər və prioritetlər

Strateji hədəf 1: Fiskal dayanıqlılığın gücləndirilməsi və davamlı monetar siyasətin qəbul edilməsi

- *Prioritet 1.1. Neft gəlirlərinin dövlət büdcəsinə köçürülməsini tənzimləyəcək “qızıl qayda”nın qəbul edilməsi ;*
- *Prioritet 1.2. Xərc/investisiya intizamının təminatı üçün mexanizmin yaradılması;*
- *Prioritet 1.3. Yeni iqtisadi modeldə effektiv pul siyasəti rejiminin tətbiq edilməsi*

Milli iqtisadiyyat perspektivi üzrə Strateji Yol Xəritəsi. Strateji hədəflər və prioritetlər

Strateji hədəf 2: Özəlləşdirmə və dövlət mülkiyyətində olan müəssisələrlə bağlı islahatların həyata keçirilməsi

- *Prioritet 2.1. İqtisadiyyatda dövlət sektorunun rolunun səmərəliliyinin artırılmasına dair ümumi yanaşmanın koordinasiya edilməsi;*
- *Prioritet 2.2. Özəlləşdirmə gündəliyinin uğurla icrası və prioritet sektorlarda özəlləşdirmənin həyata keçirilməsi;*
- *Prioritet 2.3. Özəlləşdirmə və birbaşa xarici investisiya üçün uyğun investorların cəlb olunması*

Milli iqtisadiyyat perspektivi üzrə Strateji Yol Xəritəsi. Strateji hədəflər və prioritetlər

Strateji hədəf 3: İnsan kapitalının inkişaf etdirilməsi

- **Prioritet 3.1.** *Təhsilin bütün pillələrində keyfiyyətin yüksəldilməsi;*
- **Prioritet 3.2.** *Əmək məhsuldarlığının yüksəldilməsini təmin etmək üçün insan kapitalının inkişafının stimullaşdırılması*

Milli iqtisadiyyat perspektivi üzrə Strateji Yol Xəritəsi. Strateji hədəflər və prioritetlər

Strateji hədəf 4: Əlverişli biznes mühitinin inkişaf etdirilməsi

- *Prioritet 4.1. Əlverişli biznes mühitinin yaradılmasında hökumətin aparıcı rolunun daha da gücləndirilməsi*
- *Prioritet 4.2. Təşviqəddici mühitin yaxşılaşdırılması vasitəsilə biznesin davamlılığının möhkəmləndirilməsi*

Milli iqtisadiyyat perspektivi üzrə Strateji Yol Xəritəsi. Maliyyələşdirmə mexanizmləri

Müəyyən edilmiş strateji hədəflərə nail olmaq üçün 27 milyard manat həcmində investisiyanın tələb olunacağı proqnozlaşdırılır. Bu məbləğ bütün sektorlar üzrə strateji yol xəritələri çərçivəsində tələb olunan cəmi vəsaiti əks etdirir və bütün növ dövlət və özəl (yerli və xarici) mənbələr hesabına təmin ediləcəkdir:

- dövlət büdcəsi;
- büdcədən kənar fondlar;
- Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun vəsaiti;
- yerli büdcələr;
- mülkiyyət formasından asılı olmayaraq yerli idarə, müəssisə və təşkilatların vəsaitləri;
- birbaşa xarici investisiyalar;
- ölkənin bank sisteminin kreditləri və qrantlar;
- beynəlxalq təşkilatların və xarici dövlətlərin kreditləri, texniki və maliyyə yardımı;
- qanunvericiliklə qadağan olunmayan digər mənbələr.

Milli iqtisadiyyat perspektivi üzrə Strateji Yol Xəritəsi. Koordinasiya və rəhbərlik

- Strateji Yol Xəritəsi üçün yüksək siyasi səviyyədə qərarların qəbul edilməsinin sürətləndirilməsi mexanizmi yaradılacaqdır;
- Bütün işlər tədbirlər planına uyğun aparılacaq;
- Strateji Yol Xəritəsinin icra olunmasına nəzarətin aparılması, yaranan problemlərin həll olunması və ya qurumlar arasında əlaqələndirmənin düzgün təşkili məqsədilə müvafiq koordinasiya qurumu (“delivery unit”) müəyyən ediləcəkdir. Qurumun əsas işi tədbirlərin effektiv icrası məqsədilə zəruri qurumlar, proseslər və texnologiyalar arasında koordinasiyanın təşkili olacaqdır

Milli iqtisadiyyat perspektivi üzrə Strateji Yol Xəritəsi. Maraqlı tərəflərin səfərbər edilməsi

Həm dövlət, həm də qeyri-dövlət sektorundan yerli və beynəlxalq tərəfdaşlar Strateji Yol Xəritəsinin icrası prosesinə cəlb olunacaqdır.

TƏŞƏKKÜRLƏR

Sabit Bağirov

Sahibkarlığa və Bazar İqtisadiyyatının İnkişafına Yardım Fondu

bagirov.sabit@gmail.com

www.edf.az

www.sahibkarol.biz